

Managementul depozitelor bancare

Ionelia DIACONU¹, Daniel CRAUS

Abstract

Today's market economy places financial institutions at its center of activity, institution called a bank. A bank must fulfill certain functions such as: money emitting, money draw, savings concentration and last but not least the representative function for international relations.

The history of banking proves just like then so does now the bank represents an institution which focuses its activity on attracting money deposits and giving off credits for both physical persons and corporate ones.

In recent years banking deposits started developing themselves increasingly in all of their shapes and sizes. This is a positive thing as banks start to pose interest for those who want to save money in the long run not only for the increase in deposits numbers but also in its life span.

Keywords : banking, institution, financial, tool, economy, market

Introducere

Sistemul bancar își găsește originile în trecutul îndepărtat. Există mărturii foarte vechi ce atestă practicarea unor activități care, într-o formă mai mult sau mai puțin evoluată, pot marca primii pași pe tărâmul practicii bancare.

Pe atunci activitatea băncilor se limita la emiterea banilor, la acceptarea depozitelor cât și la păstrarea acestora. În scurt timp băncile foloseau resursele atrase în scopul acordării creditelor. Acordarea de credite implică un venit, adică dobânzile aferente acestuia. Astfel a fost favorizată și atragerea depozitelor, care ulterior erau acordate ca și credite.

Aceste operațiuni au condus la o economie de piață, care în ansamblu presupune existența unui sistem bancar care să asigure mobilizarea disponibilităților monetare ale economiei și orientarea lor spre desfășurarea unor activități economice eficiente.

Așadar, banca poate fi definită ca o instituție care organizează mijloacele bănești disponibile, finanțează și creditează persoanele fizice și juridice, ordonează și efectuează

¹ Academia de Studii Economice București

decontările și plățile în cadrul economiei naționale și în relațiile cu alte state în scopul obținerii de profit.

Instituțiile bancare se ocupă de organizarea și prestarea diferitelor servicii, având ca obiectiv principal obținerea profitului. Băncile colectează depozitele și mijloacele de plată din economie, având responsabilitatea de a gestiona eficient aceste resurse.

Deosebim două categorii de resurse bancare:

- *resurse proprii*;
- *resurse atrase*, care cuprind:

- **resurse depozit**: conturile de disponibilități ale agenților economici, ale persoanelor fizice, ale instituțiilor financiare și publice, ale băncilor și Trezoreriei statului; depozitele la vedere și la termen ale persoanelor fizice și juridice; certificate de depozit; depozite ale instituțiilor financiare internaționale; depozitele corespondente ale altor bănci;

- **resurse nondepozit** (reprezintă resurse pe care banca le poate procura în situații dificile, cum ar fi lipsa de lichidități): împrumuturile de la BNR, împrumuturile de pe piața interbancară. Această categorie este clasificată în literatura de specialitate în 2 subcategorii, după cum urmează:

- ✓ *depozite „core”*, denumite și resurse stabile;
- ✓ *depozite „hot money”*, denumite și „managed”. (BARBU, T., C.; DARDAC, N., (2012),

Depozitele „core” reprezintă resurse atrase de pe piețele monetare locale. Acestea sunt alcătuite din: diverse tipuri de depozite ale clienților, certificate de depozit, conturi de economii și depozite de mică valoare s.a

Depozitele „hot money” reprezintă „bani fierbinți”, în sensul că acestea prezintă un nivel sporit al sensibilității, fiind alcătuite din: depozite ale sucursalelor străine, depozite la termen de mare valoare, sume atrase de la Banca Centrală s.a

Depozitele bancare

Instituțiile bancare au posibilitatea să-și controleze depozitele prin intermediul ratei dobânzii, însă nivelul depozitelor trebuie corelat și cu posibilitățile privind plasamentele profitabile, cu oportunitățile de investiții, precum și cu situația economică a țării.

Constituirea și utilizarea depozitelor bancare, reprezintă una din principalele funcții ale băncii. Păstrarea disponibilităților bănești ale clienților reprezintă funcția primordială a băncilor, caracterizată printr-o relație între persoanele fizice și juridice, pe de o parte, și bănci, pe de altă parte.

Această relație prevede că persoana cedează unele atribuții de administrare a averii sale sau încredințează băncii efectuarea operațiunilor legate de gestiunea disponibilităților monetare, fără să își piardă dreptul de proprietate asupra sumelor depozitate.

Pe de o parte, din atribuția ce și-au asumat-o de a păstra disponibilitățile clienților, băncile au cheltuieli importante la achitarea dobânzilor cât și cheltuieli administrative, iar pe de altă parte, băncile acumulează un șold minim permanent de mijloace bănești, ce pot fi folosite în procesul creditării. (COCRIS, V.; CHIRLESAN, D., 2009)

Prin depozit se înțelege o sumă de bani încredințată băncii în următoarele condiții:

- să fie rambursată în totalitate cu sau fără dobândă sau orice alte facilități, la cerere sau la un termen convenit de către deponent cu banca,
- să nu se refere la transmiterea proprietății, la furnizarea de servicii sau la acordarea de garanții. (Legea nr. 58/1998)

În categoria depozitelor intra atât disponibilitățile din conturi curente (depozite la vedere), sumele plasate sub formă de depozite la termen, cât și certificatele de depozit.

1.1.1 Caracteristicile depozitelor bancare

În prezent practica bancară utilizează diverse conturi de depozitare, trendul acestora fiind unul crescător în ultimii ani. Acest proces este condiționat de tendința de a satisface cerințele clienților și de a atrage economiile lor. Astfel pentru a specifica varietatea conturilor existente în cadrul sistemului bancar este necesară clasificarea acestora.

Prevederile art. 6 și ale art. 7 din Regulamentul BNR nr. 31/2011 clasifica depozitele bancare astfel:

- I. ***Depozitele overnight*** - reprezintă „depozite convertibile în numerar și/sau transferabile la cerere prin cec, ordin de plată, debitare sau prin mijloace similare, fără întârzieri, restricții sau penalități semnificative”. (Art. 6 din Regulamentul BNR nr. 31/2011)

Din categoria depozitelor overnight fac parte și *depozitele transferabile*. Aceste depozite sunt direct transferabile la cerere pentru efectuarea de plăți către agenții economici prin mijloace de plată folosite în mod obișnuit, cum ar fi transferul de credit sau debitarea directă, posibil și prin card de credit sau card de debit, tranzacții cu monedă electronică, cecuri, sau prin mijloace similare, fără întârzieri, restricții sau penalizări semnificative.

Depozitele transferabile nu cuprind depozitele care pot fi folosite numai pentru retrageri de numerar și/sau depozitele ale căror fonduri pot fi retrase sau transferate numai prin intermediul unui alt cont al aceluiași proprietar.

- II. ***Depozitele la termen*** – reprezintă „depozite netransferabile, care nu pot fi transformate în numerar înainte de un termen fix prestabilit sau care pot fi transformate în numerar înainte de termenul convenit numai cu plata unor penalități”.

Conform art. 6 din Regulamentul BNR nr. 31/2011, depozitele la termen se clasifică în funcție de durata lor inițială astfel:

1. depozite la termen cu durata inițială de până la un an inclusiv;
2. depozite la termen cu durata inițială cuprinsă între un an și 2 ani inclusiv;
3. depozite la termen cu durata inițială mai mare de 2 ani.

Termenele cele mai folosite în practică bancară sunt 1, 3, 6, 9 și 12 luni, rata dobânzii crescând în funcție de mărimea perioadei. Așadar, depozitele la termen sunt purtătoare de dobândă, rata acestora fiind influențată nu numai de mărimea perioadei depozitării, ci și de valoarea sumei și moneda depozitată.

Conform Regulamentului BNR nr. 31/2011, depozitele la termen se clasifică în funcție de termenul de plată a dobânzii astfel :

- i. *depozite cu plata periodică a dobânzii* - clientul are posibilitatea ca, la anumite intervale de timp și înainte de împlinirea termenului depozitului, să încaseze dobânda aferentă acestuia, în condițiile expres stipulate în contract;
- ii. *depozite cu dobânda în avans* - deponentul poate primi dobânda aferentă perioadei de depozit chiar la momentul încheierii contractului. În cazul în care

clientul dorește anularea contractul înainte de maturitatea depozitului, banca va reține din suma depusă surplusul de dobândă;

iii. *depozite cu opțiunea de a retrage o parte din numerar înainte de scadență.*

După modalitatea de plată a dobânzii, conform Regulamentului BNR nr. 31/2011 se întâlnesc următoarele forme ale depozitelor:

- a) *depozitul cu capitalizare*, în acest caz dobânda se adăuga la suma depusă inițial periodic;
- b) *depozitul fără capitalizare*, în acest caz dobânda se constituie lunar într-un cont curent, la care clientul are acces. În cazul în care suma depusă este retrasă înainte de scadenta, dobânda va fi mai mică.

În funcție de felul dobânzii, conform Regulamentului BNR nr. 31/2011, se întâlnesc următoarele forme ale depozitelor:

1. *depozite cu dobândă variabilă* - în acest caz, instituția de credit poate modifica rata dobânzii pe perioada depozitului, în funcție de evoluția pieței;
2. *depozite cu dobândă fixă* – în acest caz, rata dobânzii este fixă pe toată perioada depozitului, indiferent de evoluția pieței.

În funcție de opțiunea de reînnoire a depozitului pentru același termen cu cel inițial, conform Regulamentului BNR nr. 31/2011, se disting următoarele forme ale depozitelor:

- i. *depozitul cu prelungire automată* - în acest caz, la scadența depozitului acesta se prelungește pe o perioadă identică cu cea inițială, nefiind nevoie de deplasarea clientului la sediul instituției de credit. Dacă, clientul are opțiunea capitalizării dobânzii, aceasta din urmă se adaugă la suma depusă inițial. Așadar, pentru cea de-a doua perioadă, rata dobânzii se va calcula la suma depusă inițial plus dobânda obținută până în acel moment;
 - ii. *depozitul cu scadență unică* - în acest caz, suma depozitului se va transfera în contul curent sau suma va rămâne în același cont, fără dobândă.
- III. **Alte depozite**- cum ar fi depozite plasate altele decât depozitele overnight și depozitele la termen. În această categorie se regăsesc, conform art. 6 din Regulamentul nr. 31/2011:

a) *depozite colaterale* - îndeplinesc de cele mai multe ori funcția garantării executării unei obligații, însă nu trebuie să fie confundate cu depozitele garanții. În practică, depozitele colaterale sunt utilizate frecvent pentru emiterea unei scrisori de garanție bancară, depozitele constituite cu acreditiv, depozitele pentru achiziționarea monedei electronice s.a.

b) *depozite garanții și altele asemenea* - sunt depozite constituite cu titlu de garanție a executării unei obligații decurgând dintr-un raport juridic, civil, comercial sau de altă natură. Depozitele garanții sunt încheiate, de obicei, în scopul facilitării încheierii sau executării unui alt contract, existând însă și dreptul obținerii de dobânzii de la instituția de credit.

Depozitul de economii reprezintă un produs de economisire tradițional, deponentul având posibilitatea de a retrage sau depune numerar în cont în orice moment, dar fără posibilitatea derulării de operațiuni de plăți și încasări multiple. (DEDU, V.; ENCIU, A., 2009)

Acest tip de depozit poate fi atât la vedere, cât și la termen și are numeroase forme cum ar fi:

- librete de economii,
- economii pentru constituirea sau cumpărarea de locuințe,
- economii pentru plasament industrial,
- programe pentru minori, pentru vacanță sau pentru achiziționarea unui autoturism,
- produse destinate exclusiv studenților și pensionarilor etc.

Diferența dintre depozitele de economii și cele la termen și la vedere este următoarea: dobânzile sunt de obicei mai mici decât în cazul dobânzilor la depozitele la termen și mai mari decât în cazul depozitelor la vedere, banii pot fi retrași din cont oricând fără a primi penalități sau cu o diminuare nesemnificativă a câștigului potențial.

În plus, față de posibilitatea de a-și fructifica economiile prin depozitele bancare, persoanele fizice, cât și cele juridice, au posibilitatea de a-și plasa disponibilitățile direct pe piață, însă din comoditate și mai ales datorită faptului că depozitele sunt garantate, acestea aleg varianta cea mai sigură și anume depozitele. (MERTON C. ROBERT, 1977)

De obicei, depunătorii au tendința de a privilegia un nivel de risc foarte scăzut, de aceea își concentrează atenția asupra capacității instituției de credit de a rambursa creanțele ajuse la maturitate, favorizând astfel viabilitatea pe termen lung a instituției în cauză.

Concluzii:

Instituțiile bancare au posibilitatea să-și controleze depozitele prin intermediul ratei dobânzii, însă nivelul depozitelor trebuie corelat și cu posibilitățile privind plasamentele profitabile, cu oportunitățile de investiții, precum și cu situația economică a țării.

Depozitele transferabile nu cuprind depozitele care pot fi folosite numai pentru retrageri de numerar și/sau depozitele ale căror fonduri pot fi retrase sau transferate numai prin intermediul unui alt cont al aceluiași proprietar.

Bibliografie:

1. BARBU, T., C.; DARDAC, N., (2012), *Institutiile de credit*, Editura Ase, Bucuresti, pag 77
2. COCRIS, V.; CHIRLESAN, D., (2009), *Management bancar si analiza de risc in activitatea de creditare*, Editura Universitatii Alexandru Ioan Cuza, Iasi, pag 58.
3. Legea nr. 58/1998 – privind activitatea bancară, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 485/2003).
4. Art. 6 din Regulamentul BNR nr. 31/2011.
5. MERTON C. ROBERT, (1977), The cost of deposit insurance and loan guarantees, *Journal of Banking and Finance*, 3-11, pag 3